

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS: STUDENTŲ POREIKIAI STUDIJŲ PROCESUI

Renata Bilbokaitė, Laima Liukinevičienė

Šiaulių universitetas

Įvadas

Universitetai yra įtraukti į akademinio kapitalizmo tinklą (Walker, 2009), kuriame patiria konkurencijos sąlygas ir poreikį studentams suteikti geriausią išsilavinimą. Nuo to iš dalies priklauso aukštųjų mokyklų reitingai ir populiarumas. Nors mokslinės grupės diktuoja savitas taisyklės, pabrėžiančias tyrimų svarbumą ir jų kokybiškumą, kas atliepia aukštojo mokslo politiką, akademinė bendruomenė turi prisitaikyti ir prie besikeičiančių studijų paslaugoms keliamų reikalavimų. Deklaruojama (Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai, 2008), kad studijos turi būti kokybiškos ir atitikti studentų lūkesčius, darbo rinkos poreikius ir įprasminti studijų programų siekius objektyvizuotoje ugdymo realybėje. Studentų poreikiai pasidaro aktualesni, nes didėja konkurencija ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygmeniu. Tą subjektyviai žinodami, studentai savo pasirinkimu studijuoti tam tikroje aukštojoje mokykloje įrodo, kad jų poreikiai, objektyvizuoti socialiniu lygmeniu, gali būti nuspėjami ir interpretuojami rinkos ekonomikos dėsniais ir nuostatomis dėl pasirinktos mokyklos teikiamų paslaugų kokybės. Universitetų įvaizdis reputacijos aspektu suponuoja studentams nuomonę apie jų galimybes, kurios numatomos ateityje dėl aukštosios mokyklos kokybiškų studijų, todėl akademinė bendruomenė stengiasi planuoti, organizuoti, vertinti ir tobulinti programas, kurios besimokantiejiems suteiktų stabilumo darbo rinkoje. Tam tikro universiteto pasirinkimas užtikrina tos institucijos paslaugų teikimą atitinkamam periodui, todėl kokybė ir jos vertinimas neabejotinai tampa vienu reikšmingiausių universiteto gyvavimo veiksmų.

Aukštojo mokslo kokybę analizuoja daugelis mokslininkų Lietuvoje (Pukelis, Pileičikienė, 2006; Ruževičius, 2005; Pociūtė, 2005 ir kt.) ir užsienyje (Harvey and Green, 1993; Westerheijden, 2005; Macken and Bishop, 2009 ir kt.). Visų darbuose pažymima, kad universitetinės studijos turėtų kelti ir įgyvendinti su kokybe susijusius tikslus. Kai kurie tyrėjai (Faganel, 2010; O'Neill, Wright, 2002; Smith, Smith, Clarke, 2007; Yeo, 2008) ypač pabrėžia, kad aukštojo mokslo institucijos turėtų būti labiau orientuotos į paslaugų gavėjus, t. y. studentus. Per praktiką organizuojami kokybės vertinimo tyrimai, studentai išsako savo nuomonę dėl teikiamų

paslaugų, todėl aukštosios mokyklos gali planuoti, kaip tobulinti specialistų rengimą. Šiaulių universitetas, remdamasis parengtais dokumentais *Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatos ir gairės* (2006) ir *Šiaulių universiteto studijų kokybės gerinimo strategija 2008–2011 metams*, taip pat organizuoja studentų nuomonės apklausas dėl studijų kokybės. Šis straipsnis yra kitų autorių (Bilbokaitė, Liukinevičienė, 2010 a, 2010 b) gvildentos temos tęsinys. Šiuo atveju pasirinktos edukologinių studijų kokybės vertinimo nuostatos, kurios ypač reikšmingos dabartiniu laiku, kai pedagogo profesijai keliami dideli reikalavimai. Kokie yra edukologinės krypties studijų proceso studentų poreikiai, sietini su kokybe?

Tyrimo objektas – studijų kokybė studentų poreikių aspektu.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti studentų nuomonę dėl edukologinių studijų kokybės studentų poreikių studijų procesui aspektu.

Tyrimo metodai: duomenų rinkimo metodas – apklausa; duomenų analizės metodas – statistinė analizė – neparаметrinis Manno-Witnio kriterijus, populiarumo indeksas, kokybinė duomenų analizė.

Tyrimo instrumentas

Studijų kokybei tikrinti Šiaulių universitete buvo sukurtas aštuonių skalių instrumentas. Norint atkleisti bakalauro studijų studentų nuomonę apie paradigmu raišką, respondentams įvertinti buvo pateikta viena skalė su teiginiais, suskirstytai į keturias grupes: 1) *Mokymu grįsta pedagoginės sistemos raiška studijose*: dėstomojo dalyko perteikimas, mokomosios medžiagos aiškumas ir nuoseklumas, sudėtingų dalykų išdėstymo kokybė, dėstytojo veikla per paskaitas; 2) *Mokymusi grįsta pedagoginės sistemos raiška studijose*: dėstytojų ir studentų bendradarbiavimas, aktyviųjų mokymo metodų taikymas, galimybių studentams diskutuoti ir būti išklaustiems sudarymas, savarankiškų užduočių skyrimas, skatinant studentų kūrybiškumą, gebėjimą savarankiškai spręsti problemas, palankaus psichologinio klimato kūrimas, atsižvelgimas į studentų mokymosi poreikius, studentų nuotaiką, interesus, būsenas“ (Bilbokaitė, Liukinevičienė, 2010 b, p. 82); 3) *Dėstytojų ir studentų bendravimas ir bendradarbiavimas stu-*

dijose: dėstytojų pagalba studentams, konsultacijos, reakcijos į poreikius ir studentų nuomonę; 4) *Studijų modulių realizavimas* per sąsajas su praktika, įgyvendintais tikslais, temų originalumu ir laikmečio atitikimu, vertinimu.

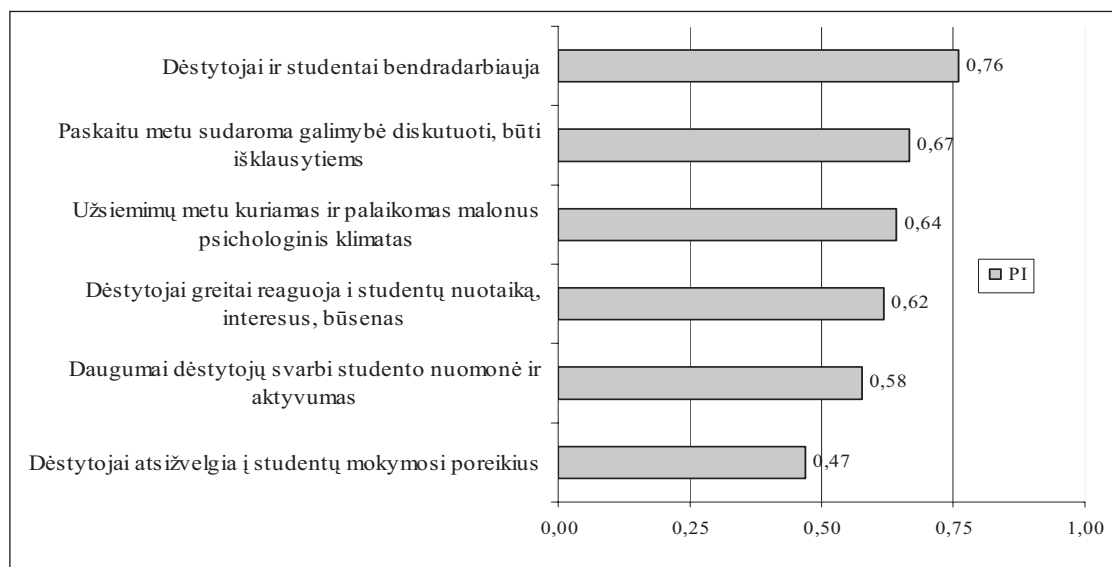
Tiriamieji galėjo pasirinkti „visiškai nesutinku“ ir „visiškai sutinku“ atsakymus. Greta uždaro tipo klausimų pateiktas vienas atviras klausimas apie studentų poreikius keisti studijų procesą.

Tyrimo organizavimas ir imties charakteristika. Klausimyną sudarė instrukcinė motyvacinė dalis, demografinis ir diagnostinis blokas. Instrumentas orientuotas į Šiaulių universiteto bakalauro studijų studentų nuomonės apie studijų kokybę matavimą, todėl gauti duomenys statistine išraiška naudojami programų savianalizės, kokybės tobulinimo planams ir strategijoms. Respondentai buvo atrinkti pagal sluoksniškos imties metodą. Šiam straipsniui naudoti Edukologijos fakulteto studentų nuomonės vertinimai. Tyrime dalyvavo 179 neakivaizdinio skyriaus ir 229 dieninio skyriaus studentai. Tyrimo respondentai mokėsi II–V kursuose. Šiaulių universiteto

bakalauro studijų studentų apklausa atlikta 2008 m. balandžio ir 2010 m. sausio mėn.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Fakulteto teikiamų studijų kokybę vertino dieninio ir neakivaizdinio skyriaus studentai, kurių mokymosi patirtis skirtinga dėl studijavimo pobūdžio. Dieninio skyriaus studentai visus metus lanko paskaitas, o neakivaizdininkai turi galimybę tiesiogiai kontaktuoti su dėstytojais keletą kartų per metus. Domėtasi, ar skiriasi dieninio ir neakivaizdinio skyriaus studentų nuomonė apie studijų proceso kokybę. Tyrimo rezultatai gauti atlikus statistinę analizę ir pateikiami po paveikslais. Statistiniai duomenys laikyti patikimais, kai statistiškai reikšmingi skirtumai liudijo, kad $p \leq 0,05$. Aprašomoji statistika atskleidė studentų nuomonės reitingus skalėje nuo 0 iki 1, kas leidžia susidaryti nuomonę apie veiksmų vertinimo vidurkį. Kuo vidurkis aukštesnis (arčiau vieneto), tuo kintamasis geriau įvertintas. Kokybinė analizė taikyta atviro klausimo atsakymų analizei.

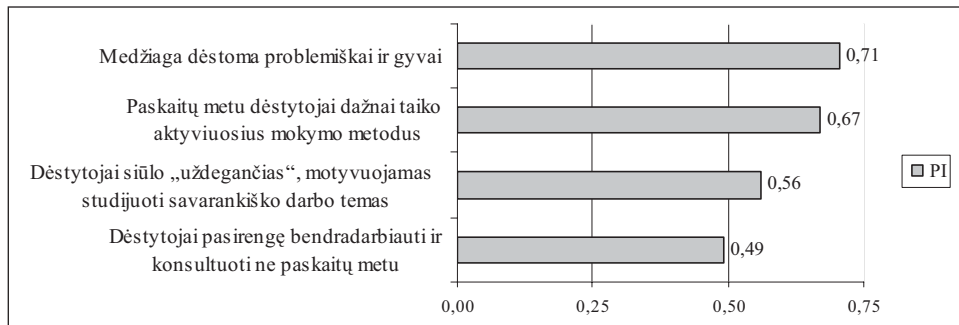

1 pav. Studentų ir dėstytojų bendravimo ir bendradarbiavimo vertinimas Edukologijos fakultete (N = 408)

Dėstytojų ir studentų bendravimas ir bendradarbiavimas vertinamas vidutiniškai ir geriau negu vidutiniškai. Populiarumo indeksas rodo studentų pritarimą teiginiui, jog dėstytojai bendradarbiauja su besimokančiais. Šis socialinės realybės elementas ugdymo procese įvertintas geriausiai, kadangi užima pirmąją poziciją reitingų bloke. Beveik pusė visų apklaustųjų sutinka su nuomone, kad dėstytojai atsižvelgia į studentų mokymosi poreikius ir šiek tiek daugiau respondentų mano, kad daugumai dėstytojų studentų nuomonė ir aktyvumas yra svarbūs.

Neakivaizdinio skyriaus studentai labiau patenkinti dėstytojų bendravimu ir bendradarbiavi-

mu, nes nuomonės statistiniai vidurkiai aukštesni gretinant su dieninio skyriaus studentų nuomonės vidurkiais. Nustatyta tik keletas statistiškai reikšmingų skirtumų. Neakivaizdinio skyriaus respondentai labiau įsitikinę, kad dėstytojai greitai reaguoja į studentų nuotaiką ir interesus (vidutinis rangas – 218,91, rangų suma – 38309,00, kai $[Z] = -2,620$, o $p = 0,009$, t. y. $p < \delta = 0,05$). Jų nuomonė taip pat svaresnė pozityviau vertinant dėstytojų pasirengimą bendradarbiauti ir konsultuoti ne per paskaitas (vidutinis rangas – 214,39, rangų suma – 36232,00, kai $[Z] = -2,390$, o $p = 0,017$, t. y. $p < \delta = 0,05$).

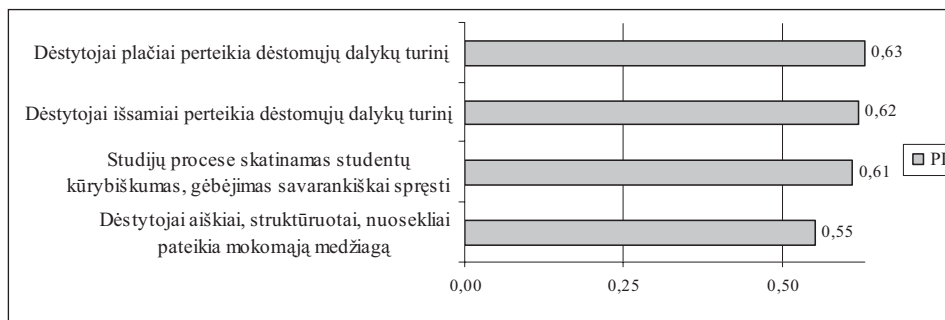

2 pav. Mokymusi grįstos pedagoginės sistemos vertinimas Edukologijos fakultete (N = 408)

Visi apklaustieji Edukologijos fakulteto studentai įsitikinę, kad labiausiai per paskaitas medžiaga dėstoma problemiška ir gyvai. Antroje reitingų pozicijoje yra teiginys, rodantis, kad daugiau negu pusė respondentų mano, jog dėstytojai dažnai taiko aktyviusius mokymo metodus.

Neakivaizdinio skyriaus studentai labiau patenkinti mokymusi grįstos sistemos realizavimu, nes nuomonės statistiniai vidurkiai aukštesni gretinant su dieninio skyriaus studentų nuomonės vidurkiais.

Neakivaizdinio skyriaus respondentai labiau įsitikinę, kad dėstytojai siūlo „uždegančias“, motyvuojamas studijuoti savarankiško darbo temas (vidutinis rangas – 227,16, rangų suma – 39979,50, kai $[Z] = -3,873$, o $p = 0,000$, t. y. $p < \delta = 0,05$). Dieninio skyriaus studentai labiau pritaria teiginiui, kad per paskaitas taikomi aktyvieji mokymo metodai (vidutinis rangas – 212,68, rangų suma – 48492,00, kai $[Z] = -2,627$, o $p = 0,009$, t. y. $p < \delta = 0,05$).

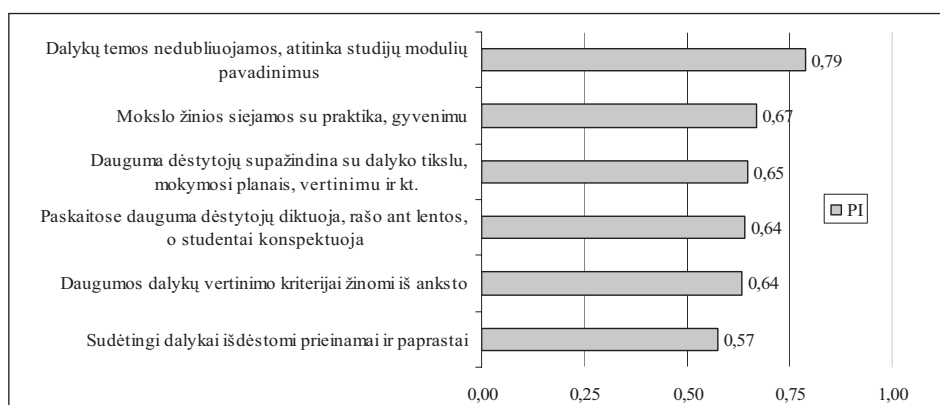

3 pav. Mokymu grįstos pedagoginės sistemos vertinimas Edukologijos fakultete (N = 408)

Mokymu grįstos pedagoginės sistemos vertinimas išreikštas vidutiniškais įverčiais. Daugiausia studentai pažymi, kad dėstytojai plačiai ir išsamiai perteikia dėstomųjų modulių turinį. Žemiausioje pozicijoje yra teiginys, atskleidžiantis, kad studentai vidutiniškai įvertino dėstomosios medžiagos aiškumą ir struktūruotumą.

Neakivaizdinio skyriaus studentai labiau pritaria nuomonei, kad jų fakultete dėstytojai taiko mokymu grįstos pedagoginės sistemos elementus. Minėtos

grupės respondentai įsitikinę, kad dėstytojai išsamiai perteikia dėstomųjų dalykų turinį (vidutinis rangas – 214,03, rangų suma – 37456,00, kai $[Z] = -2,044$, o $p = 0,041$, t. y. $p < \delta = 0,05$). Taip pat neakivaizdinio skyriaus studentai labiau pritaria teiginiui, kad dėstytojai aiškiai, struktūruotai, nuosekliai pateikia mokomąją medžiagą (vidutinis rangas – 215,58, rangų suma – 37510,50, kai $[Z] = -2,275$, o $p = 0,023$, t. y. $p < \delta = 0,05$).

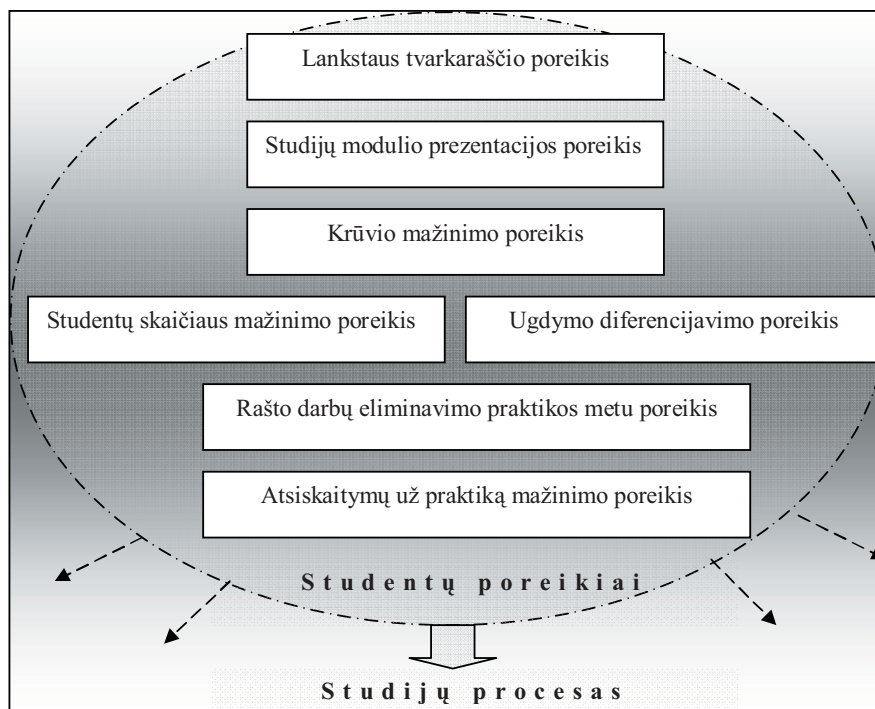

4 pav. Studijų modulių realizavimo vertinimas Edukologijos fakultete (N = 408)

Pozityviai studentai įvertino dėstomųjų dalykų temų kokybišką parinkimą, kadangi jos atitinka studijų modulių pavadinimus ir tarpusavyje nedubliuojamos. Kur kas prasčiau įvertintas teiginys, kad per paskaitas gaunamos mokslo žinios siejamos su praktika ir gyvenimu. Daugiau kaip pusė apklaustųjų pritaria nuomonei, jog dėstytojai supažindina su dalyko tikslu, mokymosi planais, vertinimu. Pusei studentų atrodė realu, kad sudėtingi dalykai išdėstomi prieinamai ir paprastai.

Neakivaizdinio skyriaus studentai mano, kad studijų modulių realizavimas yra kokybiškesnis. Nustatyti trys statistiškai reikšmingi skirtumai. Neaki-

vaizdinio skyriaus respondentai labiau įsitikinę, kad dalykų temos nedubliuojamos, atitinka studijų modulių pavadinimus (vidutinis rangas – 217,15, rangų suma – 38218,00, kai $[Z] = -2,302$, o $p = 0,021$, t. y. $p < \delta = 0,05$), per paskaitas dauguma dėstytojų diktuoja, rašo lentoje, o studentai konspektuoja (vidutinis rangas – 220,75, rangų suma – 38631,00, kai $[Z] = -2,860$, o $p = 0,004$, t. y. $p < \delta = 0,05$). Neakivaizdininkai pozityviau vertina ir auditorinio laiko panaudojimo efektyvumą (vidutinis rangas – 226,20, rangų suma – 39133,00, kai $[Z] = -4,164$, o $p = 0,000$, t. y. $p < \delta = 0,05$).

5 pav. Studentų poreikiai studijų procesui

Kritiškai vertinant kokybinius duomenis, galima teigti, kad studentai nurodo poreikius, orientuotus į kompetencijas plėtojančių veiklų mažinimą ir laiko taupymą. Norima labai aiškios tvarkos apie modulius ir atsiskaitymus: *[Aiškiai ir tiksliai iš anksto pateikti informaciją apie baigiamuosius darbus, jų gynimo datas.]* Norima pokyčių studentų skaičiaus atžvilgiu grupėse: *[Sumažinti studentų skaičių. Reikėtų sumažinti studentų skaičių, būtų tada efektyvesnės studijų programos.]* Manoma, kad ugdymas mažesnėse grupėse sąlygotų aktyvesnį ir produktyvesnį darbą. Esant galimybei skirtingo lygio žinias turintiems studentams siektina daryti nuolaidas atsiskaitymams ar diferencijuoti mokymosi užduotis: *[Turėtų būti sudaryta atskira programa baigusiems ir nebaisusiems muzikos mokyklą.]*

Prašoma mažinti krūvį ir rašto darbus: *[Taip pat mažiau rašyti įvairių referatų ir rašto darbų, labiau orientuotis į praktinę veiklą, nes dirbant su*

vaikais tai labai reikalinga. Norėčiau, kad iš sunkesnių mokymosi dalykų reikėtų atsiskaityti per koliokviumus. Nesudėti į paskutinį pusmetį sudėtingiausių dalykų (dogminė, moralinė teologija) ir neskirti dalykų, kurių nepritaikysime darbe, pvz., biologijos tematikos.] Studentai siūlo mažinti atskaitomųjų užduočių už praktiką skaičių ir apimtį, kadangi atliekant praktiką sunkiau gilintis į teorinius dalykus, nukenčia žinių įsisavinimo kokybė arba praktinė veikla. Tyrimas atskleidė, kad studentai norėtų suderinti darbą ir užsiėmimus, tai jiems kartais trukdo ne itin lankstus tvarkaraštis: *[Leisti derinti darbą ir mokslą, pakeičiant grafiką, ypač jei darbas pagal studijuojamą specialybę.]*

Išvados

Neakivaizdinio skyriaus studentai pozityviau vertina dėstytojų pasiaukojimą, išreikštą papildomo-

mis konsultacijomis ne per paskaitas. Pastebėta ir teigiamai neakivaizdininkų įvertinta dėstytojų empatija besimokančiųjų būsenoms, kurios veikia studijų procesą, dėmesys studentų poreikiams, sukuriant geresnę bendravimo ir bendradarbiavimo atmosferą, sudarant sąlygams bent iš dalies visiems kartu konstruoti ir tobulinti ugdymo realybės elementus. Minėtos grupės respondentai geriau vertina ir mokymu bei mokymusi grįstų pedagoginių sistemų veiksmus: pažymima, kad dėstytojų aktyvumas ir profesionalumas skatina savarankiškai studijuoti, tinkamai suprasti informaciją, kadangi jos reprezentavimas nuosekliai ir struktūruotai neakivaizdininkams labiau patinka negu dieninio skyriaus studentams. Studijų modulių realizavimą pozityviau vertina neakivaizdinio skyriaus studentai pažymėdami efektyvų užsiėmimų laiko panaudojimą, temų lakoniškumą, apibrėžtumą bei originalumą, tačiau dieninio skyriaus studentai labiau įsitikinę, kad per paskaitas jie mokosi pagal aktyviuosius mokymo(-si) metodus.

Studentai išsako poreikius studijų proceso organizavimui: norima mažinti krūvį lengvinant atsiškaitomąsias užduotis, jas diferencijuojant, pageidaujama mažinti laiko sąnaudas rengiantis paskaitoms. Siektina, kad studijų procese tinkamu metu būtų suteikta išsami informacija dėl dalyko studijavimo ir žinių įvertinimo ypatumų. Besimokantieji norėtų lankstesnių tvarkaraščių ir geresnių studijavimo sąlygų.

Literatūra

1. Bilbokaitė R., Liukinevičienė L., 2010 a, Bakalauro studijų kokybė: socialinių mokslų fakulteto studijų proceso vertinimo aspektas. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje*. P. 23–29. Šiauliai: Šiaurės Lietuvos kolegija.
2. Bilbokaitė R., Liukinevičienė L., 2010 b, Klasikinės ir postmodernios paradigmos raiška studijų procese: studentų nuomonės vertinimas socialinės krypties fakultetuose. *Šiuolaikinio specialisto kompetencijos: teorijos ir praktikos dermė – tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos rinkinys*. Kaunas: Kauno kolegija. P. 81–86.
3. Faganel A., 2010, Quality Perception Gap inside the Higher Education Institution. *International Journal of Academic Research*. Vol. 2. No. 1. P. 213–215.
4. Gulati S., 2008, Compulsory participation in online discussions: is this constructivism or normalization of learning? *Innovations in Education & Teaching International*. Vol. 45. Issue 2. P. 183–192.
5. Harvey L., & Green, D., 1993, Defining Quality. *Assessment and Evaluation in Higher Education*. Vol. 18. Issue 1. P. 9–34.
6. Macken C., Bishop M., 2009, Pocket Books of Engagement: A 'Just-in-time' Framework for a High Quality First Year Student Experience. *E-Journal of Business Education & Scholarship of Teaching*. Vol. 3. Issue 2. P. 10–20.
7. Pociūtė B., 2005, Pagrindinė akademinės bendruomenės vertybė – kokybės kultūra. *Acta Paedagogica Vilnensia*. Vol. 15. P. 188–196.
8. Pukelis K., Pileičikienė N., 2006, Kai kurių Lietuvos universitetų ir kolegijų studijų programų kokybės ypatumai. *Aukštojo mokslo kokybė*. Vol. 3. P. 20–43.
9. O'Neill M., Wright C., 2002, Service Quality Evaluation in the Higher Education Sector: an Empirical Investigation of Students perception. *Higher Education Research and Development*. Vol. 21. P. 23–40.
10. Ruževičius J., 2005, Kokybės vadybos ir žinių vadybos sąsajų tyrimas. *Informacijos mokslai*. Vol. 35. P. 46–58.
11. Smith G., Smith A., Clarke A., 2007, Evaluating Service Quality in Universities: a Service Department Perspective. *Quality Assurance in Education*. Vol. 15. P. 334–351.
12. Sutinen A., 2008, Constructivism and education: education as an interpretative transformational process. *Studies in Philosophy & Education*. Vol. 27. Issue 1. P. 1–14.
13. Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai, 2008, *Bolonijos-Londono laikotarpis*. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
14. Yeo R K., 2009, Brewing Service Quality in Higher Education. *Quality Assurance in Education*. Vol. 17. P. 170–190.
15. Walker J., 2006, Time as the Fourth Dimension in the Globalization of Higher Education. *The Journal of Higher Education*. Vol. 80. Nr. 5. P. 483–503.
16. Westerheijden D. F., 2005, Walking towards a moving target: Quality assurance in European higher Education. *The Quality of Higher Education*. Vol. 2. P. 52–69.

ASSESSMENT OF QUALITY OF STUDIES: STUDENTS' NEEDS FOR STUDY PROCESS

Renata Bilbokaitė, Laima Liukinevičienė

Summary

Nowadays quality of studies is very important factor that helps to form opinion of society about services of higher schools. Each learner has a goal to enhance knowledge and to get education; that is why quality indicators are important for all participants of education. In this article the authors present a problem – what are the needs of education field students for study process and how could they be related to quality? The object is quality of studies in the aspect of students' needs. It was found that part-time students tend to evaluate quality of studies in a more positive way. They are

surer that teachers/lecturers are altruistic, empathic to students' mood and could help students whenever students need that. In addition, they positively evaluate aspects of teaching and learning systems: the professionalism and activity of lecturers stimulate students to study independently, to understand information correctly because it is presented clearly and in a structured way.

Realization of models of studies is evaluated more positively by part-time students as well. Students agree that lecturers effectively use time, topics are laconic, defined and original. Full-time students are surer that during lectures they learn using active methods and this requires more time, meanwhile, part-time students are surer that they do not waste their time because they are writing more than full-time students while lecturers are talking or writing on the blackboard. Students have needs for organization of studies: they want to minimize load for evaluation exercises and to differentiate them, also, they ask to limit time needed for preparation for lectures. Certain amount of information about evaluation peculiarities should be given in study process. Learners would like to have flexible timetable and better learning conditions.

Keywords: quality, students' needs, study process.

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMAS: STUDENTŲ POREIKIAI STUDIJŲ PROCESUI

Renata Bilbokaitė, Laima Liukinevičienė

Santrauka

Studijų kokybė šiuo metu yra svarbus veiksnys, padedantis formuoti visuomenės nuomonę apie aukštųjų mokyklų teikiamas paslaugas. Kiekvienas besimokantysis siekia įgyti žinių ir gauti jo lūkesčius atitinkantį išsilavinimą, todėl kokybės rodiklius aktualizuoja visi ugdymo dalyviai. Šiame straipsnyje keliami problema: kokie yra edukologinės krypties studijų proceso studentų poreikiai, sietini su kokybe? Tyrimo objektas – studijų kokybė studentų poreikių aspektu. Tyrimu nustatyta, kad neakivaizdinio skyriaus studentai pozityviau vertina dėstytojų altruistiškumą ir pasiaukojimą dėl studento, dėstytojų empatiją besimokančiųjų būsenoms. Minėtos grupės respondentai geriau vertina ir mokymu(-si) grįstų pedagoginių sistemų veiksmus: pažymima, kad dėstytojų aktyvumas ir profesionalumas skatina savarankiškai studijuoti, tinkamai suprasti gaunamą informaciją, kadangi jos reprezentavimas nuosekliai ir struktūruotai neakivaizdininkams labiau patinka negu dieninio skyriaus studentams.

Studijų modulių realizavimą pozityviau vertina tos pačios grupės studentai pažymėdami efektyvų užsiėmimų laiko panaudojimą, temų lakoniškumą, apibrėžtumą bei originalumą, tačiau dieninio skyriaus studentai labiau įsitikinę, kad per paskaitas dėstytojai taiko aktyvius mokymo(-si) metodus, kas reikalauja didesnių laiko sąnaudų, kai tuo tarpu neakivaizdininkai daugiau rašo nuo lentos ar klauso dėstytojo pasakojimo. Studentai išsako poreikius studijų proceso organizavimui: norima mažinti krūvį lengvinant atsiskaitomasias užduotis, jas diferencijuojant; pageidaujama mažinti laiko sąnaudas rengiantis paskaitoms. Siektina, kad studijų procese tinkamu metu būtų suteikta išsami informacija apie dalyko studijavimo ir žinių įvertinimo ypatumus. Besimokantieji norėtų lankstesnių tvarkaraščių ir geresnių studijavimo sąlygų.

Prasminiai žodžiai: kokybė, studentų poreikiai, studijų procesas.

Įteikta 2010 06 16